

*Konstnärsnämnden
The Swedish Arts
Grants Committee*

Maria skolgata 83
SE-118 53 Stockholm
Tel +46 (0)8 506 550 00
info@konstnarsnamnden.se
www.konstnarsnamnden.se

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm 2012-09-20

KN 2012/5945
Ku2012/640/KO

YTTRANDE

ATT ANGÖRA EN KULTURBRYGGA (SOU 2012:16)

Konstnärsnämnden har till uppgift att besluta om statliga bidrag och ersättningar till enskilda konstnärer inom konstområdena bild, form, musik, teater, dans och film. Myndigheten ska hålla sig underrättad om konstnärernas ekonomiska och sociala förhållanden samt löpande bevaka trygghetssystemens utformning och tillämpning i förhållande till konstnärlig verksamhet. Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

I delbetänkandet ”Att angöra en kulturbrygga – till stöd för förnyelse och utveckling inom kulturområdet” (SOU 2012:16) görs en intern utvärdering av Kulturbryggans arbete under det dryga år som gått samt föreslås former för etablering av en ny myndighet från 2013.

Konstnärsnämnden är positiv till regeringens satsning Kulturbryggan med särskilda projektmedel inom kulturområdet och finner också att det är relevant att nya former för stöd provas. Nedan följer Konstnärsnämndens kommentarer med särskilt fokus på författningsförslag, förslag till instruktion och bidragsförordning, försöksverksamhet, verksamhetsform samt överväganden och förslag.

Yttrandet följer rubriksättningen i betänkandet.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

Det som framför allt skiljer Kulturbryggan från andra statliga bidragsgivare är försöken med andra former för bidragsgivningen, med bedömarpool och kravet på medfinansiering från en extern part. Konstnärsnämnden ser positivt på att andra former prövas, men reagerar på delbetänkandets skrivningar där ”traditionell” bidragsgivning framställs som föråldrat och tungt byråkratiskt i jämförelse med Kulturbryggans annorlunda former.

FÖRSLAG TILL FÖRORDNING MED INSTRUKTION FÖR KULTURBRYGGAN

Konstnärsnämnden anser att förslaget till instruktion är vagt och alltför otydligt. Enligt det nuvarande förslaget har myndigheten egentligen enbart en uppgift - att fördela medel enligt bidragsförordning. Samtidigt antyds i betänkandet att den föreslagna myndigheten skall ha fler uppgifter. Att myndigheten skall ”verka för samverkan med andra finansiärer” kan svårligen ses som en huvuduppgift för en myndighet. Instruktionen bör vara tydligare. Den första paragrafen definierar inget som särskiljer myndigheten från de flesta andra kulturmyndigheter vilket måste ses som en svaghet.

Det är självklart viktigt att en myndighet har ett eget utrymme men det är likväl av vikt att en myndighet har ramar och uppgifter som tydliggör att det finns skäl och behov för myndighetens existens.

Myndigheten föreslås vara en enrådsmyndighet med ett råd som fattar beslut om bidragsgivningen men som lyder under myndighetschefen. Om regeringen överväger att inrätta en myndighet som är så liten som Kulturbryggan ser Konstnärsnämnden inget argument för att den inte är en styrelsemyndighet då dess huvudsakliga uppgift är att fördela medel. Samma argument för att Konstnärsnämnden och Kulturrådet är styrelsemyndigheter bör gälla.

Om man väljer formen enrådsmyndighet bör instruktionen utsäga att myndighetschefen skall sitta i det beslutande rådet.

FÖRSLAG TILL FÖRORDNING OM STATS BIDRAG TILL NYSKAPANDE KULTUR

I de kulturpolitiska målen har regeringen sagt att kulturpolitiken ska främja kvalitet och konstnärlig förnyelse. ”Förbättrade villkor för den nyskapande kulturen” är en av regeringens prioriteringar under

mandatperioden och är inskrivet i såväl Konstnärsnämndens som Kulturrådets regleringsbrev. Att skapa en bidragsförordning (och myndighet) för nyskapande kultur som gäller för enbart en instans synes märkligt då såväl Konstnärsnämnden, Kulturrådet men även Musikverket ger medel med samma målsättning.

Med en så oprecis beskrivning kan bidragsgivningen komma att ses som otydlig och svårbegriplig. Risk finns även att den framöver kommer att ses som alltför godtycklig när kriterierna inte bottnar i förordningen.

Stiftelsen Framtidens Kultur skulle också stödja nyskapande projekt men hade tillägget att *”Stödet skall stimulera det regionala kulturlivet i vid mening och syfta till att stärka tillväxt och utveckling. Lokala och regionala intressen bör engageras i och bidra till projekten.”*

Konstnärsnämnden menar inte att exakt detta kriterium skall läggas till men ser att ramen för den föreslagna bidragsgivningen bör förtydligas.

I det nya förslaget till förordning om statsbidrag till nyskapande kultur finns några tillägg under punkten ”Villkor för statsbidrag”.

Konstnärsnämnden instämmer i förslaget att utöka kriterierna med att statsbidrag ges till verksamhet av **”hög kvalitet”**. I betänkandet redovisas att hittills har graden av nyskapande varit utslagsgivande, framför kvalitetsaspekten. Med den nya förordningen ska båda kriterierna uppfyllas för att statsbidrag ska beviljas.

Kommittén föreslår en förändrad lydelse i 5§ till **”Vid fördelningen av statsbidrag ska detta i första hand, men inte enbart, riktas till det fria kulturlivet”**. Den nya skrivningen ger större möjlighet för andra, såsom kulturinstitutioner, att söka stöd hos Kulturbryggan. I delbetänkandet menas att institutioner inte har ansökt om medel p g a förordningens skrivning, och att den nya skrivningen öppnar för det. Konstnärsnämnden är tveksam till denna öppnare hållning eftersom det totalt sett rör sig om så små medel. Institutionernas möjligheter kan istället ökas med att ytterligare medel tillförs Kulturrådets utvecklingsmedel.

I 6 § har kravet på medfinansiering mildrats; om det finns särskilda skäl behöver inte kravet uppfyllas. Konstnärsnämnden instämmer i förslaget att mildra kravet på medfinansiering.

FÖRSÖKSVERKSAMHETEN 2011

I delbetänkandet redovisas statistik om bidragsgivningen under 2011, men i övrigt avser kommittén att återkomma med en redovisning av projekten i den slutrapport som lämnas i december 2012. Det här är en svaghet i betänkandet då kommittén inte kan visa ett resultat men ändå skall bedöma effekten av sin egen verksamhet. Att bedöma en verksamhets måloppfyllelse utan att den har fått verka är naturligtvis en omöjlighet. Då verksamheten inte kan uppvisa faktiska resultat hade det varit rimligt för

trovärdigheten i analysen att låta göra en utomstående bedömning av den nuvarande verksamhetens arbete.

Enligt direktiven till kommittén är det ”av särskild vikt att kommittén kontinuerligt samråder med berörda myndigheter och aktörer inom kulturlivet och näringslivet”¹. Någon samverkan mellan Konstnärsnämnden och Kulturbryggan har inte skett sedan dess tillblivelse. Konstnärsnämnden beklagar detta och tror att en större samverkan i det statliga stödet till kultursektorn är av godo för kulturlivet. Kulturrådet och Konstnärsnämnden har utvecklat en långsiktig samverkan avseende bidragsformer och administration som tydliggör de två myndigheternas skilda uppgifter och ökar transparensen för de sökande. Det internationella kulturutbytet är ett område där Kulturrådet och Konstnärsnämnden samverkar och om Kulturbryggan har för avsikt att utveckla den internationella profileringen (som inte framgår av uppdraget) så bör förstås samverkan ske även på detta område.

5. TILLGÄNGLIGA VERKSAMHETSFORMER

På sidan 82 skriver kommittén att Konstnärsnämnden är en nämndmyndighet, vilket är en missuppfattning. Konstnärsnämnden är en styrelsemyndighet. På samma sida finns en uppräkningslista av vilka enrådsmyndigheter inom kulturområdet som har insynsråd. Musikverket saknas på listan.

På sid 89 kommer delbetänkandet fram till att det enbart är Statens kulturråd som har ett motsvarande brett ansvarsområde som Kulturbryggan, men det har också Konstnärsnämnden med sitt konstområdesövergripande uppdrag.

5.3 ”Kulturbryggans särskilda förutsättningar”

I stycket argumenteras för att Kulturbryggan behöver ”föreses med en egen ledning som garanterar integritet” (s 84). Avsnittets avslutande mening är: ”Av avgörande betydelse är hur verksamhetens oberoende kan säkerställas.” Samtidigt vill man att administrationen, i alla fall delar av den, ska kunna skötas av en befintlig myndighet, men ”graden av oberoende blir mindre”(s 89).

Konstnärsnämnden reagerar på att det inte är syftet med bidragsgivningen som ställs i fokus, utan myndighetens oberoende, ett oberoende som särskilt värnas om i grundlagen.² Att beslut fattas med de statliga grundvärderingarna och inom de ramar och kriterier som förordningar sätter upp tillsammans med en kompetens gällande kvalitet inom

¹ Dir. 2010:77

² Enligt Regeringsformens 12 kap. 2 § har förvaltningsmyndigheten rätt att själv fatta beslut i enskilda fall som rör myndighetsutövningen.

kulturområdet, säkerställs genom tydlig arbetsordning och stor omsorg i sammansättning av bedömargrupper.

Konstnärsnämnden finner inte att betänkandets genomgång av andra myndigheter med integrerade beslutsgrupper är relevant. Nämnden kan inte se någon parallell vare sig i Musikverkets konstnärliga råd eller Bildkonstnärnsfonden. En rimlig jämförande verksamhet som betänkandet för fram är kansliet för Alma vid Kulturrådet som är en självständig enhet.

5.5 Alternativ med en ny myndighet

Konstnärsnämnden anser inte att det mycket korta kapitel som skall lägga grunden för argument och analys till förslaget att skapa en ny egen myndighet Kulturbryggan är nog underbyggt. Kommittén har inte på ett sakligt sätt övervägt fördelar och nackdelar med en egen myndighet.

6. ÖVERVÄGANDEN OCH FÖRSLAG

Konstnärsnämnden anser inte att Kulturbryggan skall inrättas som en ny myndighet utan att uppdraget bör organiseras som en egen enhet vid en befintlig myndighet.

I delbetänkandets förslag till instruktion föreslås att myndighetens övergripande uppgift ska vara att ”främja förnyelse och utvecklingen inom kulturområdet”. Eftersom det är ett av de nationella kulturpolitiska målen kan det inte vara en unik uppgift för Kulturbryggan. I övrigt har Konstnärsnämnden kommenterat förslagen till instruktion och bidragsförordning under avsnittet ”Författningsförslag”.

Kulturbryggan har i förarbetet, skriven av nuvarande ordföranden Bo-Erik Gyberg, och i detta delbetänkande hävdade att man vill skapa ett nytt bedömningssystem, skilt från det ”traditionella” då kommittén hävdade att det traditionella skapar likriktning och inlåsningseffekter (s 72), medan man i delbetänkandet hävdade att Kulturbryggans bedömningsprocesser är transparenta och har ”skapat stor legitimitet för bidragsbesluten.” (s 100). I 59 % av inkomna ansökningar har endast en bedömare lämnat sina synpunkter varpå ärendet har beretts av kansliet inför beslut i kommittén. Bedömarens roll är rådgivande. Det framgår inte vad kansliets beredning eller rådets inflytande innebär. Kommittén består av sex personer som beslutar kollektivt. Betänkandet framlägger inga belägg för att en bedömare, en handläggare och ett råd kan fatta bättre beslut än sakkunniga arbetsgrupper och en styrelse.

Konstnärsnämnden ser att försöksverksamhetens bedömningsprocess i stort är densamma som Stiftelsen Framtidens Kulturs bedömningsprocess. Kommittén föreslår nu att i princip exakt den form som skapades för försöksverksamheten skall användas i den kommande verksamheten. Det finns olika sätt att konstruera bedömningsprocessen och nämnden ser

ingen anledning att ifrågasätta kommitténs bedömning av att den nuvarande processen är fungerande och uppnår sina ramar. Men eftersom det är den nuvarande organisationen som bedömer sig själv så hade betänkandet tjänat på ett resonemang om fördelar och nackdelar med det egna sättet att forma arbetet.

6.3 Kulturbryggans ledning och organisation

Konstnärsnämnden anser inte att en utbyggnad av Kulturbryggans kansli är rimlig om uppgifterna för myndigheten inte är fler eller bidragsbudgeten större.

6.4 Kulturbryggans budget och regleringsbrev.

Konstnärsnämnden anser inte att betänkandets resonemang om att förvaltningskostnaderna skulle vara lika höga om uppdraget dockades till en befintlig myndighet som om en ny myndighet inrättas är rimligt.

Den beräknade administrationskostnaden synes rimlig i förhållande till de uppgifter som åläggs en egen myndighet, men utgör en stor kostnad i förhållande till uppdrag och de bidrag som fördelas. En ungefärlig uppskattning visar att Kulturbryggans föreslagna förvaltningsanslag är nästan 28 % av det totala anslaget, medan Konstnärsnämndens förvaltningsanslag 2012 motsvarar ca 13 % av totalanslaget (vilket inkluderar kostnader för hela analysavdelningen samt personal och kanslikostnader på de internationella programmen).

AVSLUTNING

Beslut i detta ärende har fattats av ordförande Ingrid Elam den 18 september 2012 på delegation av Konstnärsnämndens styrelse.

Föredragande tjänsteman har varit kanslichef Ann Larsson. I beredningen har även utredare Bitte Jarl deltagit.

Ingrid Elam
Ordförande

Ann Larsson
Kanslichef